

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

SONDAGEN DEN 8 JUNI 1919.

HÖG ILLUSTRERAD TIDNING GRUNDLAGD AF FÖR KVINNAN OCH HEMMET FRITHIOF HELLBERG

HUVUDREDAKTOR:
ERNST HÖGMAN.RED.-SEKRETERARE:
ELISABETH KREY-LANGE.

En stockholmsutställning hos Liljevalchs.

VARE SIG MAN är stockholmare eller inte, torde man ha rikt utbyte av ett besök i den nu pågående utställning av Stockholmsiana i bild därute i konsthallen på Djurgården. Men framför allt, naturligtvis, om man tillhör staden med kropp och själ, d. v. s. är inkarnerad stockholmare. Ända från 1500-talets sammangyttring av kåkar och palats på gamla stadsholmen och malmarne till det 20:de århundradets Mälardrottning med sin pompösa rytm i den arkitektoniska klädnaden, från gamla Tre Kronor till Ragnar Östbergs vardande stadshus — allt återfinnes här i gamla stick, litografier, akvareller, oljemålningar, de sistnämnda uppbländade med den extrema rikningens allra kollrigaste produkter.

Men dem hoppar man saklöst över för att glädja sig så mycket mer åt vad som är

vackert och historiskt intresseväckande. Vem kan exempelvis gå förbi det stora stockholmspanoramaf från 1700-talet ute i skulpturhallen med Mosebacke terrass i förgrunden utan

att blicka ut över. — För dagen hinna vi endast meddela vidstående typiska bilder från ett fornt Stockholm, men återkomma i nästa nummer till en allsidigare framställning.

att förnimma den idylliska tonen över den dåtida svenska huvudstaden.

Och ej kan man se på det forna Gustaf Adolfs torg med det Adelcrantzka operapalats utan att jämföra det med platsens nuvarande gulaschvräkighet, som totalt fördärvat torgets forna älskvärda karaktär.

Och gamla hemtrevliga Lagerlunden med sina susande popplar och skuggande lagrar invid borden eller Strömsborg — ett Isola Bella i miniatyr — där man sällt vid kajen soliga sommardagar och åt en billig och god middag, medan Strömmens vågor glittrade alldeles bredvid och man hade den vackraste stadsbild i världen

1. Arsenalsgatan med Jakobs kyrka och den av en mur kringgårdade Kungsträdgården. 2. Strömsborg på 1880-talet. 3. "Lagerlunden" invid det gamla operahuset. Skådespelarna Svante Hedin och Oscar Bäckström sittande vid bordet.

Signe Hebbes memoarer.

Idun

På grundvalen av konstnärinnans muntliga berättelser nedskrivna av Hildur Dixelius-Brettner.

Efterskörd.

(Forts.)

VÄREN 1899 FLVTTADE VENDELA OCH Signe Hebbe som vanligt ut till Nynäs, till Skogshyddan, det vackra sommarhemmet.

"Vi hade åtta svalbon under taket till verandan, och som vanligt voro svalorna mammas stora glädje. I timmar kunde hon sitta och följa deras flykt. Bakom sin stol hade hon alltid en doffande enbuske och en liten kruka med tjära; hon älskade den doften. Golvet var alltid beströft med enris. På min födelsedag den 30 juli var det som vanligt gäster och mamma hade skrivit verser."

De äro många dessa födelsedagspoemer — "Venselan till Signelill", pietetsfullt bevarade. Från sommaren 1892 daterar sig nedanstående. Vendela Hebbe var då 84 år:

Alls ingen flicka älskar jag
Så högt som Signelill den kära.
Jag därför kväda vill i dag
En liten sång till hennes ära.

Hon är mig när
Hon är mig kär,
Slätt intet här
Jag mer begär

An att få vara henne nära!

Hon är så snäll, så god och rar
Allt med det ljuva barnasinnets,
Det har mig fröjdat all min dar
Och går visst aldrig mig ur minnet.

Behåll dig så
Och lita på,
Att jag skall då
Ej från dig gå,

Men vackert hålla mig i skinnet.

Hon leva vill i frid och ro
Ej blott för sig, men ock för andra.
Och här hon valt sitt stilla bo
Man därför ej må henne klandra!

Gud signe dig,
Evinnerlig
Du är för mig
Omistelig!

Ack, må tillsammans än vi vandra.

En gång helt visst vi vingar få
Och pröva flykten då tillsammans;
Allt högre upp mot himlen blå
Och snart i salig fröjd och gamman

Vi målet nå
Och glada så
Vi vara må
Ju bägge två,

Båd' Signelill' och gamla mamman."

"Mathilda Jungstedt sjöng dem — och sjöng dem så vackert med sin härliga violoncellstämma."

Blott elva dagar före sin död var Vendela Hebbe sängliggande. Sitt medvetande behöll hon till det sista. Dagen före sin död låg hon och läste Tegnér's Solsång, högt och klart, ej på ett ord svek henne minnet.

"Knut Almlöf utropade en gång, då 30 år tillbaka, då han hörde mamma läsa den dikten: S å skall den läsas! Han skulle ha sagt detsamma om han hört henne läsa den nu på dödsbädden."

I sin almanack för detta år har Signe Hebbe skrivit: "den 27 augusti kl. 1/2 10 på kvällen gick solen ned för mig för alltid här."

Jag finner en annan gammal almanack, vid den 8 sept. står med Vendela Hebbes behagliga stil: "Denna dagen föddes jag;

med mycken längtan och stor vanmakt. Hennes längtan hade nu fått ro.

"Lad sove, lad hvile, lad dröme i Ro
Mens nye Vingerne skyde,
En Gang nok de bærer, en Gang kan Du tro,
Vil hæmmede Sangen frembryde."

(Fanny Vedel).

Hyllningsfesten på operan den 28 maj 1907 till firande av Signe Hebbes sjuttioårsdag.

En del svårigheter ha självfallet varit förknippade med detta arbete, den minsta har ej varit Signe Hebbes böjelse för att gömma undan de rosor som ströts på hennes väg. Det har utkämpats många lita strid i den gula soffan under Jenny Linds porträtt, då en envis "sekreterare" vägrat att t. ex. ur breven stryka "de stora orden".

"Dem skall man vara försiktig med", säger Signe Hebbe. "Jag har sett två skådespelare, tragiska, som jag vill kalla stora: Salvini och Rossi — två skådespelerskor: Rachel och Ristori. Bland sångare: J. J. Massé, Roger, som kreerade Profeten, Faure, som kreerade Hamlet av Ambroise Thomas, Mario, för vilken Rossini komponerade Almaviva i Barberaren, liksom Rossina för Malibran. Tenorerna Fracini och Tiberini samt barytonisten Colliné. Bland sångerskor: Jenny Lind, Miolan Carvalho, Adelina Patti, Celia Trebelli, Desirée Artôt de Padilla och Johanna Wagener.

"Jag skiljer på snille och talang och att man på talangen slösar attribut som endast tillkommer snillet får jag inte. Jenny Lind, Ristori och Rachel voro snillen — de voro stora skådespelerskor, Sarah Bernhardt är en stor talang, hon är en mycket god och originell skådespelerska."

Hyllningsfesten på operan den 28 maj 1907 — anordnad av hennes elever, förut- och dåvarande — är en gård av rosor som Signe Hebbe ville gömma undan.

"Men det skulle måhända tydas såsom otacksamhet — de voro så snälla, så snälla."

Vendela och Signe Hebbe på verandan till Skogshyddan.

Då Signe Hebbes rädsla för "de stora orden" — då det gäller hennes egen person — föranleder, att hennes muntliga berättelse om festföreställningen icke gör denna rättvisa vad beträffar dess glans och ståt, har den, som icke hade förmånen att själv vara med, intet annat att göra, än att vädja till ett ojävigt vittne och fröken Hebbe ger sin tillåtelse, att Dagens Nyheters recensent i detta fall får företräda henne såsom berättande i soffhörnet:

"Gårdagens festföreställning på operan blev vad man kunnat vänta: en i våra teaterannaler ganska enastående tilldragelse. Salongen var naturligtvis fylld till sista plats. — I den kungliga logen syntes kronprinsen, hertigen och hertiginnan av Västergötland samt prins Eugen. Här och där på parketten syntes konstnärer och andra, som kunde antas höra till festföremålets personliga vänner.

Första radens sida, längst framåt scenen såg ut som en blomsterparterr med praktfulla rosor, som kantade balustraden. Där var tydligen Signe Hebbes plats och publikens blickar höllos uppmärksamt riktade däråt. En applådsalva gav signalen till att hon kommit in och genast reste sig publiken och blev stående, applåderande den högt skattade konstnärinnan, som sannerligen gjort sig förtjänt av en sådan hyllning från huvudstadens teaterpublik. Signe Hebbe bugade sig mot salongen och satte sig så bland sina blommor, som nästan skylde henne, så att man från parketten knappt såg det vita huvudet sticka upp över rosorna.

Och så började elfföreställningen inledd med uvertyren till Glucks "Iphigenia i Aulis". Andra akten ur "Monna Vanna", mötet mellan Monna Vanna och Prinzevalle i dennes fält, gav tillfälle att se och värdera ett par av fröken Hebbes främsta elever, Anders de Wahl och Gerda Lundequist, av vilka i synnerhet den förra spelade med en intensitet i känslan, som ryckte åskådarna fullständigt med. Sedan kom andra aktens andra tablå ur "Orfeus", och den sångerska, som på ett så uppseendeväckande sätt lämnat den Stockholmska operan, skulle för ett ögonblick återvända till platsen för sina sceniska triumfer. Genast som fru Jungstedt inträdde brast en applådstorm lös och fru Svärdröm-Werbeck, som spelade Evrydike, blev satt något i bakgrunden gent emot denna publikens forna favorit. Sju gånger fick fru Jungstedt efter tablåns slut bevis på, att det icke var med dess goda minne som skilsmässan skett och därtill erhöil hon blommor och kransar i massa, så många till och med, att när hon kom in med dem alla på armarna såg man blott lager och eldröda band, blommor och blomsterkorgar, bakom vilket allt Mathilda Jungstedt själv försvann.

Till den sista delen av programmet var nyfikenheten inte heller litet spänd, ty här i tredje akten av Figaros bröllop skulle man se sådana på operascenen främmande gäster som Anna Norrie, Hilda Borgström och Anders de Wahl, de senare dansande med i baletten.

Hovkapellmästare Nordqvist anförde här och fick efter uvertyren en applåd — och så gick ridån upp för Mozarts opera, där fru Svärdröm, fröken Hesse, fröken Karlsohn, hrr Forsell och Stiebel hade huvudrollerna. Operan gick förträffligt och såväl herr Forsell som fru Svärdröm och fröken Hesse erhöilo kraftiga applåder."

Iduns byrå och expedition,

Mästern Samuelsgatan 45, Stockholm.

Redaktionen: kl. 10-4.
Riks 1646. Allm. 9803.
Red. Högman: kl. 11-1.
Riks 8660. Allm. 402.

Expeditionen: kl. 9-5.
Riks. 1646. Allm. 6147.
Annonskont.: kl. 9-5.
Riks 1646. Allm. 6147.

Iduns prenumerationspris:

Idun A, vanl. uppl. med julnummer: Idun B, praktuppl. med julnummer:
Helt år ..... Kr. 14:— Helt år ..... Kr. 18:—
Halvt år ..... » 7:25 Halvt år ..... » 9:25
Kvartal ..... » 3:75 Kvartal ..... » 4:75
4:de kvartalet ..... » 4:50 Månad ..... » 1:75

Iduns annonspris:

Pr millimeter enkel spalt:

40 öre eft. text. Utländska annonser:
45 öre å textside. 45 öre efter text., 50 öre
20 % förhöjning för 4 textside, 20 % förh.
särskilt begärd plats. för särskild begärd plats.

Här avbryter Signe Hebbe: "Åh, Forsell var ståtlig som Almaviva och sjöng så att Mozart skulle ha applåderat — ej minst duetten mellan honom och Susanna (fröken Hesse), detsamma kan sägas om Valborg Svärströms utförande av grevinnans aria. Damskören, som Forsell hade instruerat, bestod av damer ur societeten — alla mina elever." Och recensenten får så åter ordet.

"De unga flickorna inträda för att bringa grevinnan sin blomsterhyllning. Bland flickorna ses en med mycket karlavulna fasoner. Det är Cherubin — Anna Norrie, förklädd till fruntimmer. Han föres fram att läxas upp av Almaviva, har några ord att sjunga och försvinner därpå. Den rollen var nog en av de kortaste Anna Norrie haft. Åskådarna skulle bestämt inte haft något emot en liten extra visa.

Hilda Borgströms och de Wahls nummer var av större varaktighet. Det var, som sagt, balett, men inte i tyll och trikaer, utan en stilfull menuett i rokokostil, de Wahl i en mörk kostym och stångpiskperuk och hans dam i ljus roberonde, vilken klädde henne alldeles förträffligt. Sirligt och fint gjorde de sina pas, synbart själva roade av detta lilla tillfällighetsuppträdande. Deras dans var mycket behagfull att skåda, vilket inte alltid kunde sägas om baletten i övrigt, allra minst då den framträdde i Orfeus. Men, mina damer, ha Ni då inte varit och studerat Isadora Duncan? skulle bestämt Signe Hebbe ha utbrustit, om hon haft ett ord med i laget. Kanske hade hon dock för tillfället alldeles lagt bort sin kritiska färla och satt bara och njöt av alla dessa skådespelare och sångare, som talade, sjöngo och rörde sig precis som hon en gång ingivit dem. Deras tacksamhet var också otvetydig. När de inropades bugade de sig inte främst för den kungliga logen, såsom annars är fallet. Prinsessan Ingeborg kom först i andra rummet och det fast det var

hennes namnsdag. Första hyllningen fick det 70-åriga födelsedagsbarnet i logen mitt över.

Efter föreställningens slut satt man lugnt kvar i salongen och väntade på vad som skulle komma. Ridån gick upp några gånger under synbart stor rådvillhet på scenen. Den stod tom långa stunder. Slutligen kom lösningen. Man hade varit uppe på första raden och fört ned Signe Hebbe till den plats där hon medelbart spelat med så många gånger genom sina elever och därifrån hon bäst kunde motta allas hyllning. Under stort jubel kommo hrr Forsell och de Wahl in på scenen, bärande Signe Hebbe och en jätte-stor lagerkrans på sina armar."

Här avbryter Signe Hebbe recensenten:

"Jag var så olycklig för mina skor, att de skulle synas. I sista ögonblicket innan jag för hemifrån — jag hämtades av mina kära vänner Clas och Olga Fähræus, den senare min högt värderade f. d. elev — tog jag av mig mina eleganta, guldbroderade, högklackade, franska skor: jag står inte ut med att gå på de där stylforna hela kvällen, sade jag till Thilda och så satte jag på mig mina bekväma lektionsskor. Men nu var det ju fatalt. Jag drog upp fötterna det mesta jag kunde under mig, så jag kom helt visst att intaga en allt annat än plastisk alltityd."

"Alla de uppträdande", fortsätter recensenten, "slöto ring däromkring, applåderande lika ivrigt som publiken, samt blomsterströende golvet framför Signe Hebbe med den 'hjärtats fria gård', varom nyss sjungits i Figaros bröllop. Flera gånger fick ridån gå upp för Signe Hebbe, som med glädjefårar i ögonen stod omgiven av sin tacksamma skara.

Det var med ett ord en storartad hyllning och en oförglömmelig teaterafton."

"Ja — och sedan var det fest på Grand", fortfar Signe Hebbe, "med tal och skålars mängd. Och i den ljusa, vackra vårnatten

följde de mig sedan hem — Anders de Wahl och så många, som han kunde plocka upp i vagnen. Ja, de voro så snälla, så snälla. Gud välsigne dem allesamman!"

"Mitt sista engagementsanbud — våren 1919."

"Ja, det kom verkligen härom dagen: ett anbud från en av våra förnämsta filmdirektörer om engagement till vad pris som helst! Det var Anna Norrie, som förmedlade det. Jag bad henne dock hälsa direktören, att jag fann frågan väl sent väckt. Men om han kommit för trettio år sedan skulle jag ej ha varit ovillig. Filmen intresserar mig mycket. Den lämnar spelrum för fantasi. Och för filmen fordras mimik och plastik, liksom för pantomimen, vilken därför till ju ställer stora fordringar på rytmisk sans och musikalisk begåvning. Jag föddes mitt emellan pantomimen och filmen — och 've den som i otid födder är!'"

"Att nu vid 82 års ålder börja — nej. En karl förlåter man vad som helst, men inte en kvinna! Anna Norrie var mycket söt, men det hjälpte inte. Hon berättade, att direktören var en mycket sträng och despotisk herre. Men jag bad henne hälsa honom, att hade det här engagementet kommit till stånd skulle allt fan ha råkat på mor sin! Åh nej, jag sitter allt där jag sitter:

"Uppå nacken hundra år —
Uppå hjässan gråa hår —
Uti sinnet ingen vår —
Uti hjärtat djupa sår!
Dock — allt förgår;
Ty ingenting består.
Till slut blott återstår
En bår;
Varpå man läggs med hull och hår,
år och sår."

(Forts.).

Ett hjärtas visor. Av Albert Henning.

I.

Jag vet mot världens hårda vind
en enda hamn, ett enda lä.
Tag mot, tag mot uti ditt knä
och göm, o göm invid din kind
mitt huvud, trött av drömmars färd
i ensamhetens värld.

Så sagoljuv musik ej finns
som tystnadssusets skymningssång
till älskat hjärtas lugna gång,
en välklang, som vår ande minns
från fjärran, gåtfullt dunkel färd
i evighetens värld

II.

All lycka, som mot himlen bar,
all glädje, full och hel,
från dig den kom, av dig den var,
du gav mig den till del.
Du var den krona, livet bar,
allt stort, allt skönt du var.

Och blev av lyckans vingesus
allenast minnet kvar,
jag lever i det minnets ljus,
densamme som jag var.
Det minnet, ofördunklat, är
den krona, livet bär.

III.

De fjärran, drömförsjunkna år,
då allt mitt liv du var,
ur det förgångna dröjt sig kvar
med ädelt ljus, som ej förgår,
och stråla i min levnad grå
som stjärnor i det blå.

Jag går förströdd i världens brus
men djupast i min barm
där glänser bortom stundens larm,
o fjärran år, ert sorgsna ljus
och strålar över allt, som sker,
ett hemligt stjärnljus ner.

Möbeltyger = Bomullstyger = Gardiner

Hemvävda, starka och vackra. * Konstfliten, Göteborg.

Iduns Kokbok

357
AL
ELISABETH ÖSTMAN.

är den bästa kokbok för det svenska hemmet. - - -

9:de upplagan nu utkommen.
Pris kr. 7: — inbunden. - - -

“Centralflickor.” *Av Hedvig Svedenborg.*

(BREV FRÅN CENTRALFICKAN TYRA BÅGENSKÖLD till hennes kusin officersaspiranten Gabriel Bågensköld.)

Hej! och tack för i påskas, du, och tack för brevet i går. Jag skulle förstas skrivit för länge sedan och tackat för ditt första brev, men ser du, här blir man idiot genast man kommer in och efter två års knog och i slutet av kursen fill, så är man så goft som jubelidiot. Jag tycker att vi äro lika väl värda lagerkrans och krusiga stormhattar och att bli fotograferade på en trapp som någonsin jubeldoktorerna i Uppsala. De där härliga dagarna på Stora Kumla i påskas ligga redan långt, långt bort i en blå fjärran dimma och hade inte dina brev kommit, så skulle jag nästan tro att det var en dröm alltsammans.

Du ber få veta lite mer om mig och mitt liv här uppe, ty på Stora Kumla hann vi ju inte annat än äta, sova och njuta livet. Vi voro ungefär lika utpumpade både du och jag. Men jag tror sannerligen inte att jag kommit mig för att svara förrän i sommar, om du inte sagt två saker i ditt sista brev som jag inte vill lämna obesvarade en enda minut.

Du sade att du inte troff att en centralflicka kunde vara så mjuk och kvinnlig som jag — och det var ju trevligt för mig att höra — men inte för centralflickorna. Och så undrar du varför jag inte vill gifta mig med din mammas kusin, aktuarien Lagerstam, du säger att hela familjen är upprörd över detta.

Uppriktigt sagt tycker jag väldigt mycket om din mammas kusin aktuarien (man skulle tro att han vore hundra år med den benämningen, fast han ju bara är sju år äldre än jag och floff och sportsman och med i både Curling och Kennel) jag har aldrig råkat någon som förstätt mig så bra och som jag känt mig så dragen till. Men så kommer han, så här mitt i kursen, då jag är så frött och jäktad, att jag, som gumman i sagan, inte kan skilja måndag från torsdag, och vill att jag skall säga ja bums och kasta allt som jag knogat för i dessa år över bord.

För ett så viktigt avgörande måste man ha tid på sig, måste hinna plocka reda på sig själv och sannerligen att en centralflicka det kan. Någon liten flirt på ett par minuter då och då, är det enda hon möjligen kan få tid med.

Och nu om de okvinnliga centralflickorna! Ja för det var det som låg under dina ord och förresten under allt de sade på Stora Kumla också, fastän jag inte då iddes ta upp saken, jag var för mätt och nöjd. Och då man är mätt och nöjd då slås man inte, det har historien tydligen bevisat.

När jag kom in på Centralen så var jag nog i många avseenden ett litet sjåpigtt väp, men varför jag valde den banan var att jag älskar friluftsliv och att vara i rörelse. Och då en flicka inte kan få bli officer eller jägmästare och det aldrig roat mig att plocka med trädgård och höns, så hade jag ingenting annat att välja på. Men jag kan försäkra dig, att i början trodde

jag att både mina kamrater och äldre kursen skulle skrämja slag på mig. Lite emellan måste jag förresten tänka på vad vår gamla förnäma farmor och hennes Lovisa, för att inte tala om Johansson, säg, kan du se honom servera vinf?, skulle säga om de fått se mig i den omgivningen.

Tänk om de fått se mig sitta och slita i Carl-Augusts, ja liket hetta så, paniculus och adiposus. Fast av det senare hade han — liket — då inte mycket att komma med, ty han dog säkert av undernäring, stackare. Men, nog var jag glad att han var så mager som han var — för annars — — — — hurrr!

Men man vänjer sig vid allt och du kan inte tro vilka verkligt präktiga kamrater man finner

Duvorna fladdra ut ur duvslaget.

bland flickorna här uppe. Det är säkert, att utomstående ha bra litet uppfattning om hurdant vårt liv egentligen är. Men om lite fler svenska flickor gjorde denna mödosamma tvååriga värnplikt, så skulle snart allt möjligt dumt tantskvalter och en massa trånga fördomar försvinna ur världen, oss till nytta och ingen till skam, och ett nytt och friskt släkte växa upp. Och med okvinnligheten är det inte alls så farligt som det låter. För jag medger gärna att det både låter illa och ser illa ut ibland. Ty vi ha ju vår egen jargon och vårt eget sätt att vara. Det ligger i själva sakens natur.

Följ med mig ett slag från de mörka, kymiga gårdarna ända upp till Duvslaget och du skall få se ett och annat som kanske inte precis är avsett för en officersvolontär — — — men säg, vad gör det oss kusiner emellan. Förresten kan vi ju välja en sådan där dag då allmänheten har tillträde till gymnastiksalarna och då vår präktiga Kapten är mer än någonsin kapten i varenda tum.

Kladda i våra vita blusar med blå band och vida bussaronger komma vi intågande och försöka se ut som om vi haft en timme på oss att bli fina och presentabla mellan anatomen och gymnastiken, då vi kanske inte haft en halv minut. Ja och så blir det spiralslingring med huvudet nedåt, undra på att man blir idiot, och vägtåstödande, våghalvstående, ringdanser och en massa andra vackra saker som komma publis att häpna. Men vår fimme är knappast till ända, förrän folkskolbarnen samlas ute i korridoren eller tamburen, vad man nu skall kalla det trånga passet för, och man får se de underligaste små lappade skära livstycken och gumaktiga stubbkjolar, medan armar och ben se så stickiga och smala ut att man bara vill gråta. Småflickorna äro passiva och snälla, men man kan aldrig få någon kläm på dem, medan gossarna däremot, ja det är minsann inte lätt för en flicksubaltern att ta hand om dem och att väcka den rätta disciplinen hos dem.

Jag hade en tid hand om ett litet gatodjur som löd under det klingande namnet Artemis Gyllenflykt. Allt gjorde han på tvären och så slappt som om lederna varit sammanbundna med snören som på en sådan där marknadsgubbe du vet. Och då jag förebrådde honom, så svarade han blott: — Ja fröken, ja, som är rik och kan åka bi-il, men en ann ä så sinkadus att en inte kan stå en gång. Om någon var så sinkadus, att hon knappast kunde stå en gång, så var det allt fröken, men det var inte goft att få unga Gyllenflykt att förstå. Men så småningom blevo vi riktigt goda vänner och jag fick veta en hel del om ”chefen och jag” som hade någonslags lädaffär tillsammans på Söder.

Ja och från barn gymnastiken är det att rusa upp till Duvslaget — — — och där, ja jag vet knappast om du får komma längre än till dörren, för ser du det är ”känsliga saker”, som vi bruka säga, där allra högst uppe bland skorstenar och tak ha vi vårt allt annat än sybaritiska dusch- och omklädningsrum. Där är så trångt att man knappast kan röra sig och så brått har man att det är inte att undra på om håret mest blir à la hoffentoff och hyskor och hakar rakt inte passa ihop.

Där är skraff och prat och munterhet och slangorden hagla om öronen. Det är som om det hörde Duvslaget till.

— Hej, kan du trycka mig min blus som hänger där borta!

— Tänk ni, i går kväll i l a d e jag runt halva lysduken, så i natt får jag den nog färdig.

— Ja, och jag ilade runt två tofflor jag — med en väldig vänster.

— Sä, varf tänker ni trycka er i kväll?

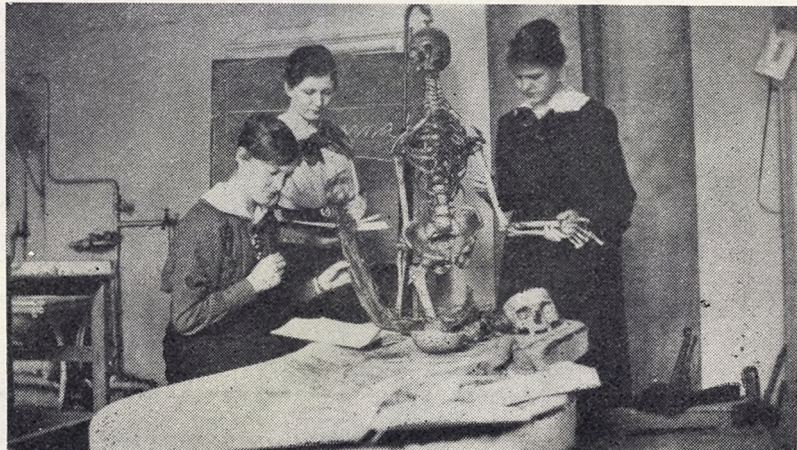
— Vi ville så gärna gå på Röda Kvarn om bara någon ville låna oss en kar. Det är så känsligt att jämt gå utan.

— Kan ni inte få Adelaides bror, han som är så väldigt hygglig och ser så flott ut.

— Han, han är ute och inspekterar och för-

Och andra vackra saker

Tänk om de finge se mig sitta och slita i Carl-August.

Minnesstod över Fredrika Bremer.

Till Sveriges kvinnor!

SVERIGES RIKSDAG HAR NU TILLERKÄNT landets döttrar samma medborgarrätt som dess söner. En ovärderlig vinning för kvinnorna av detta förtroende är att det bereder dem större möjlighet till personlig utveckling och utnyttjande av inneboende krafter.

Se vi tillbaka ett åttiotal år på kvinnans steg för steg förbättrade ställning, så måste vi erkänna att vi nu njuta frukterna av Fredrika Bremers strävanden. Hon var grundläggaren av kvinnorörelsen i Sverige. Hon var den första som kämpade för kvinnornas rätt till upplysning. Hon var den som i djupaste medkänsla för det på den tiden förtryckta kvinnosläktet, förstod att vinna lagsittarna för kvinnans myndighet. Hon var den första som begärde utrymme för kvinnans individualitet och plats för henne att leva och verka i enlighet med sina gåvor.

Och hon vedervågade medvetet sin popularitet som författare genom att i sin roman *Herttha* sprida sina idéer till kvinnornas frigörelse. Detta innebar ett verkligt offer, ty hennes litterära berömmelse var stor och hade nått över Sveriges gränser.

Men framför allt var hon en av de rena, brinnande och modiga andar, till vilka kvinnor i alla tider skola se upp i beundran och kärlek.

Det är i känslan av den tacksamhetsskuld vari Sveriges kvinnor stå till Fredrika Bremer som beslut fattats att resa hennes staty i huvudstaden. En påbörjad insamling härtill avbröts av världskriget. Den återupptas nu med vädjan till kvinnor i alla samhällsgrupper att med tacksamma hjärtan och givmilda händer bidra till resandet av en minnesstod över den yppersta bland våra föregångskvinnor.

Bidrag mottagas av samtliga medlemmar av kommittéen för Fredrika Bremer-statyen. Stockholm i maj 1919.

Sigrid Leijonhufvud, kommitténs v. ordförande, Johannesgatan 22. Sigrid Elmlad, f. Petterson, Kommendörsgatan 28. Ann-Margret Holmgren, f. Tersmeden, N. Målarstrand 22. Bertha Hübner, Grevgatan 56. Gerda Lindblom, f. Planting-Gyllenbåga, Bragevägen 12. Agda Montelius, f. Reuterskiöld, S:t Paulsgatan 11. Stina Quint, kommitténs skattmästare, Artillerigatan 8. Emilie Rathou, Appelvikens. Hilda Sachs, f. Engström, kommitténs sekreterare, Bryggaregatan 4. Lydia Wahlström, Johannesgatan 22.

I syftet med ovanstående uppprop instämman:

Louise Adelsvärd, f. Douglas. Signe Bergman. Emilie Broomé, f. Lothigius. Ebba Böklin, f. Gellerstedt. Frigga Carlberg, f. Lundgren. Henriette Coyet, f. Cederström. Magda De Geer, f. Sörensen. Marja Edén, f. Wallmark. Augustine Ehrensward. Elin Engström, f. Karlson. Ellen Hagen, f. Wadström. Agnes Hellner, f. Ekman. Agathe v. Koch, f. Wrede. Elisabeth Quensel, f. v. Mentzer. Ella v. Rosen, f. Wijk. Anna Sandström. Signe Trygger, f. Söderström. Eva Upmark, f. Kindsstrand. Louise Wachtmeister, f. Carleson. Clara Wahlström. Anna Whitlock. Karolina Widerström.

tor, medan kulörta lyktor ge både blommor och anatomiska gubbar ett magiskt skimmer och t. o. m. de smutsbruna väggarna få en varm och glad färgton. Men där inne i salen är det så govt som tomt, och jag antar att du inte har någon vidare lust att umgås med alla de där fladda kurrarna utan hellre kommer med dit in där salig Emmas skelett står och vinkar bakom en svensk flagg och där du kan få se allt möjligt intressant i burkar i glasskåp. Där inne surrar det som bin i en bikupa bakom flaggridåerna, medan den ut-

valda men fåtaliga publiken sitter tyst och snäll på de uppradade stolarna.

Nå, så är det stora ögonblicket inne, då en fiols vecka toner hörs, det är en yngrekursare som är uppkommenderad, och ridån glider undan. Ja så var det meningen, men du gode så mycke trassel det blev innan vi fick ridån isär. Men så går det till sist och där sitta fyra de täckaste små geishor och nicka och vicka med sina blomsterprydda huvuden och publiken säger G., och så trasslades ridån ihop igen. Och det är ju lite fatalt att från att de fick fatt i det där G-et så var hela ordet klart. Så när vi kom med våra Riddare och Askungen och Tattare och så till allra sist en lustig liten knubbig Amor, så vållade det inte något vidare grubbel, ty hela publiken och alla de agerande ropade i korus: *G-r-a-t-u-l-e-r-a*.

Men, i glädjen över att allt gått så bra i lås, är det någon som knuffar till den lilla sömmerskan Emma och det hörs ett underligt torrt rassel av benknor, medan en del av den mindre härdade publiken tycker att det är kusligt och hellre går ut i det spöklika kafferummet. Och sedan vi plockat ihop Emma så att hon är något så när redig igen komma vi efter. Fast himlen vete hur det gått om lilla Emma försökt att ila omkring på sina ben. Ett skelett är en känslig sak ska jag säga. Men där ute i Café de la Mort är ett sådant surr och prat att du säkert blir alldeles vimmelkantig. Men om du lyssnar efter så kanske du så småningom kommer underfund med att den där lysduken och de där tofflorna som flickorna talade om uppe i Duvslaget nu kommit till sin rätta ägarinna och att Kapten inte är så lite rörd över sina flickor, fast hon inte gärna vill visa det. Säg, ha ni volontärer någonsin tänkt er att sitta uppe hela nätterna för att påta med något för att göra någon av edra lärare glad, eller för att hjälpa en liten syster eller en sjuk kamrat? Medan ögonen svida av trötthet och man längtar i säng så man kan dö. Och inte heller stoppar ni strumpor, eller kanta kjolar eller peta små sidenband i spetsar lite här och var och inte heller ha' ni håret att bråka med! Nej, det är då säkert att vad vi kvinnor än ägna oss åt, så få vi alltid mer att göra än ni män. Och så har det varit från tidernas början och så kommer det att bli till tidernas slut — för det kan väl inga bolsjeviker göra något åt. Och så tycker ni, att bara för att man är flicka och det kommer en friare i ens väg, så ska man kasta alltsammans över bord och genast säga ja och amen. Tro ni inte att vi också äga plikt- och ansvarskänsla? Att vi t. ex. inte respektera att vi fått denna kurs gratis av staten och att vi inte inse att för den skull staten också har rätt att fordra något av oss? Skulle vi svika, när vi gått och tagit upp en plats som annars någon annan varit lycklig att få fylla, — — — bara för en mammas kusin som är aktuarie så behagar.

När jag nått mitt mål och sommarn kommer och vilan med den och jag får gå och ströva i skog och mark och drömma — så kanske — — Men nej, jag tror att jag kommer blott att ha en dröm och det är att nu äntligen få prova mina krafter, att få se vad jag duger till, att få göra heder åt min kurs. Är detta okvinnligt, ja då må det vara hänt. Men vad det än är, så är det säkert att ni män, och bland dem — även du kusin Gabriel, mest älska de samvetslösa och ansvarslösa kvinnorna. Ni tycka alltid bäst om dem som utan vett och urskillning komma när ni locka.

Men inte var det min mening att moralisera, det får du skriva på jubelidiotens räkning. Och, ser du, just nu är jag först och främst en genomgående kamrat bland kamraterna. Och att det fanns sådana rasande präktiga flickor i världen, det trodde inte för två år sedan

Din tillgivna kusin

Tyra.

Borgerliga möbler på Nordiska Kompaniet.

För Idun av Elisabeth Thorman.

PÅ NORDISKA KOMPANIET PÅGAR för närvarande en utställning, vilken är väl värd ett alldeles särskilt beaktande och erkännande. Den möbelkonst man vill utställa kommer hädanefter att ordnas efter helt nya principer, och början härav har redan skett med omkring ett tiotal interiörer. De nya i dessa anordningar är den fullständighet man söker åstadkomma. Inga kostnader ha skytts, och en utomordentligt säker och högst förnäm smak har lett det hela. Resultatet blir givetvis överraskande godt. Det är icke som förr enbart den ena eller andra modellen, som exponeras; det är däremot denna möbel i dess rätta och intima samhörighet med hela dess nödvändiga miljö, först och främst den arkitektoniska, väggar, dörrar, tak och golv, därefter den dekorativa, till vilken får räknas kakelugnen, belysningsarmatur, textiltföremål, väggutsmyckning och prydnadsföremål.

Den stora vinsten av dessa utsökta anordningar blir knappast Nordiska Kompaniets egen, men däremot i mycket hög grad allmänhetens. Ty här gives på det mest åskådliga och övertygande sätt en redogörelse — varför icke en läxa, om också ut-sagd på det mest älskvärdt förbindliga sätt — huru den allmänhet, som anser sig kultiverad, bör bygga och bo — och samtidigt, för den, som något tränger in i vad här kan läras, huru en dylik allmänhet alldeles icke bygger och bor. Ty prövade sig noggrannt den borgerliga allmänhet, vilken i dessa dagar strömmar genom interiörerna i fråga, så finge denna självrannsakan till svar, att den osvikliga enkelhet, den lugna måttfullhet, det fina och smak-säkra färgval, som råder i dessa fingerade hem, i de verkliga svenska borgerliga nutidshemmen alldeles icke utan undantag äga likvärdiga motsatser. Så stark är framförallt i en del av dessa rum förfiningen, att man exempelvis i arkitekt Björkstens svartmöblerade matsal icke ogärna ville se 1400-talets italienska patricier och i arkitekt Edmarks lilla vita salong finner fransk förnäm borgerlighet från 1700-ta-

let som möjligen mera i stil med det hela, än svenska borgare från våra egna dagar.

Men inte endast de här nämnda, utan var och en anordning på detta utsökta sätt av ett hems många och olikartade rum bör starkare än något annat väcka till liv en del av vad man måste kalla förgätna traditioner hos det borgerliga stånd, vilket likafullt som någon adels- eller bondeklass äger egna och värdefulla traditioner att hålla vid makt.

Har man begrundat den goda stilen, enkelheten, måttan och förfiningen i de möbler, som här utställas av arkitekterna Norberg, Hörvik, Björkstén, Broberg, Edmark, Harald Bergsten och Huss, gäller nästa iakttagelse möblernas omfattning. Väggar, moderna vedutmåleri i den björkstenska svarta matsalen — där den blå färgen och temat äro så smaksäkert insatta — är originell och högst tilltalande. Och här är därtill given en fingervisning hur själva väggen kan anordnas på ett annat sätt än genom de papperstapeter vilka icke äga högre traditioner än från 1800-talet, men vilka hittills varit allena rådande som väggbeklädnad. Varför återgår inte en större allmänhet till den enkla, hållbara och vackra väggbeklädnaden av lärt, mönstrad vare sig genom

målning eller vävnad, liksom man kunde vänta att ett med stora ekonomiska möjligheter begävat fåtal borde framför allt annat föredraga den hautelissevävda väggbeklädnaden ("gobeliner"). Dessa sätt att kläda väggarna ha icke minst haft ypperliga förespråkare i Nordiska Kompaniets textilanstalt. — För den allmänhet, som icke kan åstadkomma ens det enklaste i denna väg finnas däremot många och goda möjligheter i de smakfulla tapeter, med vilka flertalet av dessa rum äro smyckade.

Taken äro likaledes här och där högst originella — märk det helt enkla, bonade trätaget. Kakelugnarna äro den mest angenäma bekantskap att göra, samtliga från S:t Eriks fabrik i Uppsala; ett stort behov är här antligen fyllt. Och låt oss i detta sammanhang lägga märke till de utsökta mäsingsluckorna, vilka så lyckligt höra tillsammans med kakelugnarna i fråga.

Något ur ramen faller i denna uppvisning av "borgerliga möbler" arkitekt Malmstens herrum. Endast det yppersta patricierhem kan äga rättighet att taga emot hans värdiga, gedigna och högst förnäm möbelkonst, bland det allra främsta vi överhuvudtaget äga å detta område i innevarande stund. En större möbel av hans hand kostar nu omkring ett och ett halvt tusental kronor. Vilket pris skall den en gång befinga, då den till alla andra värden lagt ett högt antikvärde?

Nordiska Kompaniet har i vad det i denna utställning framför och i det sätt på vilket detta framföres, gjort en kulturinsats av betydelse, långt ifrån den enda under de få åren vi ägt detta stora varuhus. Ty vad som så bestämt och så lyckligt skiljer detta vårt stockholmska varuhus från de kontinentala storstädernas är ett så mycket starkare och förnämre grepp på det hela, en vetenskap om att makt och myndighet och möjligheter förplikt och en sant och djupt kulturell uppfattning av hur vida och hur högt man bör syfta till fromma för den allmänhet man lagt för sina fötter.

C. Malmsten. Herr-rum.

A. Broberg. Vardagsrum.

K. Edmark. Salongsmöbel.

En finländsk litterär kritiker.

DEN GENOM ALLA SKIFTEN, GENOM STORMAR och frostiga fidsstämningar vackert upprätt-hållna svensk-finnska litteraturen är finast odlad och värdefullast i sina två yttersta poler: lyrik och vitter kritik. Roman- och novellkonsten ter sig jämförelsevis tunn och har inte samma självständiga och mogna framträdande som skaldernas versdikt, ehuru några mycket goda "modern" skolade prosastilister kunna nämnas, t. ex. Ture Janson, Runar Schildt, Erik Grotenfelt. Inom poesien däremot behöva vi blott erinra om den stundom djupt konstnärlige men oftare endast fabelaktigt virtuose Bertel Gripenberg, om den allvarligt sökande Jacob Tegengren, om Arvid Mörne, Mikael Lybeck, Emil Zilliacus och om Hjalmar Procopés mindre populära men ädelt haltfulla diktning för att understryka vårt påstående om det lilla svenskspråkiga Finlands originella, oförgångligt fasta och skönhetsgivande insats i vår gemensamma litterära kultur. Denna sångarglädje och rena formlust, som mörker och tryck utifrån helt naturligt endast stegrat och fördjupat men som kanske riskerar sitt innersta patos under den västeuropeiska civilisation, den där nu hotar att frälsa världen, motsvaras av en samling kritiska förmågor, vilka i fråga om levande sakligt intresse, bildning och estetisk lyhördhet ej sällan överträffar våra egna vittra värderingsmän. Vi kunna nöja oss med att framhålla Werner Söderhjelm, den lärdeste av dem alla men alltför produktiv och tämligen torr i uppfattning och framställning, mer historiker än estet; Nya Argus' utgivare, den humanistiskt förfinade och mycket samvetsgranne Gunnar Castrén; Olaf Homén, Henning Söderhjelm, R. F. von Willebrand, Hans Ruin — den sistnämnde en kulturkritiker med betydande möjligheter.

Litet emellan under årens lopp har man i de finska tidskrifterna läst namnet Emil Hasselblatt under omsorgsfullt avvägda, med skärpa och språkligt behag utformade essayer eller bokanmärkelser. Magister Hasselblatt har nu, intet för tidigt, gjort ett stramt begränsat urval bland sina uppsatser, som likväl nått sidantalet 326 och publicerat sin volym hos Schildt i Helsingfors och Bonnier i Stockholm under titeln *Dikt och diktare* (det är svårt att finna något bra namn på en essaysamling, och detta hör inte till de sämsta).

Boken inledes med en varmt uppskattande stu-

die av Oscar Leverfins livsverk, en i säkra drag genomförd översikt, som bjuder på många träffande detaljrön och vars karaktäristik som helhet är både riktig och väsentlig. Man läser med nöje denna essay även för den mjukt fraserade stilens skull, ett på en gång ymnigt och sobert föredrag, vars ordval röjer poeten i kritikern. Sedermera följer en rad portätt ur nyare norsk diktning, vari författaren synes vara speciellt hemmastadd. Här få vi alltså en kärleksfull koncisk tolkning av den skygga livsfrämlingen, den sensitiva enstöringen Sigbjörn Obstfelder, sida vid sida med en käck skiss av Hans E. Kincks helt annorlunda danade men ej heller den så lättillgängliga litterära fysionomi. Dekadenten Arne Dybfest tecknas smidigt, likaså Kielland, sådan han yppar sig i sina briljanta, omedelbart skrivna brev — hans tendensbundna författarskap tycks Hasselblatt överskat- ta — och Björnson, företrädd av sina sista, ännu ungdomligt frodiga, med säker teknik gestaltade teaterverk, avhandlas beundrande, en rättvis och intelligent beundran. Efter Hamsun och Heiberg, båda representerade av några mindre märkliga alster men fyndigt skärskådade i dessa, följer änyo en svensk figur, Heidenstam, sådan vi finna honom i hans mäktiga och tunga folkungaeos. Också här är kritikerns klarläggning utförd med blick för psykologiska väsentligheter och episka stildrag, även om man kan säga, att en annan litterär finne, den tidigt bortgångne Torsten Söderhjelm, mer fantasifullt och subtilt värdesatt Bjälboarvet. Emil Hasselblatt borde upptagit i sin bok den förträffliga artikel han skrev i Finsk Tidskrift, när Heidenstams Skogen susar kom ut 1904 — detta personlighetsrika, spirituella verk med sina källsprång av djup inbillning, vilket eljes blev så plumpt oförstående bemött av den kritik, som angav "tonen". Gustaf Sparfverts roman (Hallström), Martin Birk och Siwertz' flänörbok passera därefter revy. Den sistnämnda väges lugnt kritiskt, får allt erkännande för sina utsökta artistiska egenskaper men undgår hos Hasselblatt den tendentiösa övervärdering, som i Sverige kom dess idénehåll till del, den programartade, litet löjlige omvändelsehistorien. Hasselblatts anmärkningar på denna punkt äro kloka och läsvärda.

I en serie fylliga och ingående studier mönstrar författaren sina närmaste poetiska landsmän: Tegengren, Mörne, Gripenberg, Procopé. Det är

oavhängiga och fint siktade omdömen, som här formuleras, alltid från rent estetiska utgångspunkter, med fritt konstnärliga krav. Hasselblatt förhåller sig betydligt mera strängt kritisk mot sina svensk-finnska än mot de skandinaviska diktarna, och emellanåt kunna hans utlåtanden falla med en plötslig skärpa, som skulle tyckas en smula överdriven pedantisk, om den inte alltid gäve sakliga skäl för sig — ofta särdeles fina iakttagelser. I synnerhet i Gripenbergs bild har kritikern med berömvärd oväld skiftat ljus och skugga.

En väl skriven uppsats (redan från 1903) har till föremål Gerhart Hauptmanns sköna legendrama *Der arme Heinrich*, det enda här behandlade diktverk, som ligger utanför nordisk litteratur. Hasselblatt har känsligt och hängivet trängt in i det gripande, stundom djupsinniga skådespelets natur och syften — i detta hänseende förnämt och angenämt olik de "ledande" teaterkritiker, som vid pjäsens premiär i Stockholm febr. 1904 helt brutalt och förnumstigt "skällde ner" den, efter några lösa invändningar stödda på en sorts jämförelse med Hartmann von Anes trohjärtade epos, en jämförelse som absolut inte bör anställas i avsikt att förringa ettdera verket. Hauptmanns drama upplevde blott fyra föreställningar hos oss, till stor misstråket för Anders de Wahl, som i titelfiguren hade skapat sin kanske mest betydande sceniska gestalt hittills.

Emil Hasselblatts *Dikt och diktare* är en personligt präglad på samma gång som en humant allmängillig, förnuftigt orienterande bok om böcker. Denne kritiker avhåller sig från alla andra värden än de psykologiska och formellt estetiska; han befungar ej heller sin framställning med lärda allusioner men yppar ständigt indirekt ett fast och klart bildningsliv. Han är en estet i ordets bästa nutida bemärkelse, även så till vida som han själv gärna formar en vacker och individuell prosa, fri från lyriskt skönskriveri. Om vår "allmänhet", liksom t. ex. den köbenhavnska och parisiska, intresserade sig för litterär essaykonst och kritiska resonemang, skulle detta arbete finna åtskilliga läsare, livfullt och tillgängligt som det är. Men vårt blint bokköpande illitterata publikum har som bekant inte den minsta smak för "santdar" — håller väl dessutom ännu på att smälta julsuccésernas näringslösa skrovmlä.

ERIK NORLING.

Porträtt till dagskrönikan.

EN INTRESSANT AVHANDLING "DOSFORMIGA spännen från vikingatiden", försvarades i Uppsala den 28 maj av Hanna Rydh, som sistlidne lördag promoverades till filosofie doktor. Doktor Rydh har nedlagt ett omfattande studium på vikingatidens djurornamentik och vunnit mycket goda resultat på detta område. Man har mött namnet Hanna Rydh i dagspressen huvudsakligen i förbindelse med arkeologiska artiklar. Hon har även utgivit en litteraturhistorisk studie över källorna till Strindbergs "Mäster Olof" och en barnbok om Olaus Petri. Ett intresserat socialt arbete har hon utfört som medlem av S. S. U. H:s centralstyrelse och har livligt deltagit i föreningslivet vid Stockholms Högskola. Doktor Rydh gifter sig till midsommar med den kände arkeologen, antikvariern vid Vitterhetsakademien doktor Bror Schnitzter, även känd som populär föreläsare. Doktor Schnitzter, som är varm vän av kvinnosaken, har slutit sig till Männens förbund för kvinnans politiska rösträtt.

Hanna Rydh.

Bror Schnitzter.

Anna Billing.

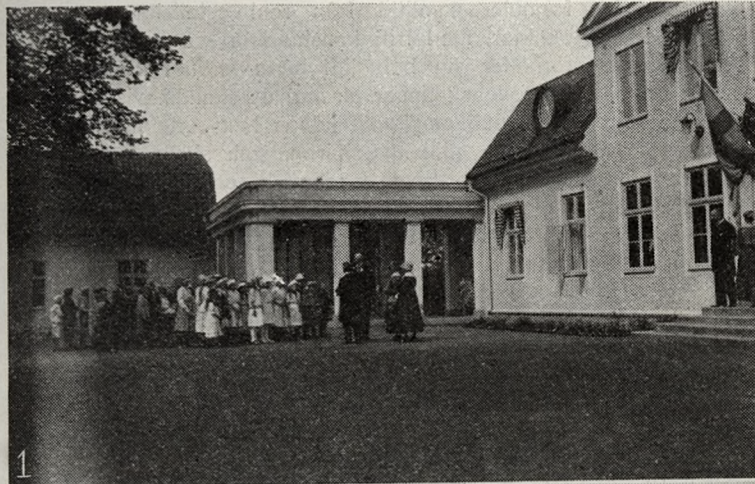
förfinat konstnärshem, hennes far var den kände målaren, agréen vid Konstakademien Theodor Billing, som tillhörde Carl XV:s krets. Modern, Elma Ström, hade under några år tillhört Operan och lämnade en till synes lovande bana som sångerska för att gifta sig. Fröken Billings barndomshem var alltså utpräglat konstnärligt och dit samlades allt vad tiden hade av celebrer konstnärsvolk. Några år bodde hennes föräldrar utomlands, men hon har också minnen från Carl XV:s Ulriksdal med Boklund, F. W. Scholander m. fl. som gäster i hemmet. Sin första undervisning fick fröken Billing av fadern och hans konstnärsvänner J. C. Boklund och Aug. Malmström. Sedermera studerade hon för G. Jeannin i Paris och utbildade sig till en framstående akvarellist med specialitet på blomstermålning. Hon har fått tavlor utställda på Parisersalongen.

Anna Billing är en i vida kretsar känd och uppskattad person. I hennes vackra hem vid Döbelnsgränd, fyllt av konstskatter och gamla ärvda släktereliker, upprätthållas traditionerna från föräldrahemmet. Fröken Billing samlar där en konstnärligt och kulturellt intresserad vänskrets, för vilken hon själv med den själens spänstiga ungdomlighet, som är henne egen, utgör den livgivande medelpunkten. Hon blev också på 70-årsdagen föremål för en storartad hyllning.

En i vida kretsar känd, infödd stockholmska, målarinnan Anna Billing fyllde den 28 maj 70 år.

Fröken Billing har utgått från ett älskvärt och

1. Kulturmässan i Skara. Herligparets av Västergötland bostad under mässan: godsägare Carlanders herresäte Blombacka. 2. Vårfesten på Skansen öppnas. 3. Kulturmässan i Skara. Utanför muséet vid invigningen. 4, 8. Typer från Skansens vårfest. 5 o. 6. Herligparets ankomst och mottagande vid muséet i Skara. 7, 10. Doktor Holmströms å folkhögskolan Hvilan jordfästning. Början av den till 103 vagnar uppgående processionen lämnar Hvilan

9. Kulturmässan i Skara. Man beger sig till invigningen. 11. En gata i Skrååtuna på Skansens vårfest. 12. o. 13. Major J. Thulin och fru E. Thulin, Sydsvenska gymnastikinstitutets i Lund ledare. 14. Sydsvenska gymnastikinstitutets årsavslutning och 10-årsjubileum. — 1, 3, 5, 6, 9. K. G. Andersson foto. 2, 4, 8, 11. Pressfotobyran. 7, 10. Otto Ohm foto. 12-14. A. W. Rahmn foto.

Den siste Åses envig med pingstanden.

Måte från Skånes hedendag
av Elfkarten.

HELA SKOGEN ANGADE VAR DAR-
uppe på Hallandsåsen. Nu, i kvällningens
väkt, när solen låg hårt mot västkanten och
strålarne allt snedare träffade slinter och
stalper, var det långa, långa berget under-
bart allt skåda, allvarligt i grannmörkt, leende
i bokljus, vrenskt i nakna rödklippor, inbju-
dande med små mattor av friskaste grönt.
Och alla furornas tunga dofter hängde be-
rusande djupt inne i dunklet, över vilket gö-
ken friade, så att det hördes Bjäreland runt.

Stod i pingsaftonens bländande ljus det
gamla bondebolet, stolt och frött där berget
välvde sig högst, ett örnäste, byggt i vin-
darne och närmast solen. Och som örnar
hade de också flugit över land och hav, män-
nen av Åsarnes åldriga odalätt, vikingar,
härkarlar, drakdrottar. Här, med Skånes
rike under sina fötter, hade de pilletekt och
jungfrukysst, härifrån drogo de ut till svärd-
gamman och äventyr och när dagen var all,
när daternas stora måle sjöngs av ögonstrå-
lande mör vid stockeldarnes språk de svar-
ta vinternätter i nordnorden — då stodo de åter
här, borta på älttestupans krön, ärriga och
hårda, men med kungatankar under isiga
pannor och medan bragdens drapa kvads
av mörka blotare och fränder, kastade de sig
utför branterne allt gillegästa gamle Odin i
Valhall.

Det stora rökfånget på taket släppte in
hela floder av vårens klara sol, så att kop-
parhättorna över långbänkarne blänkte som
varma, jättelika blodkulor, medan de snirk-
lade sköldarne borrhade runda ljusfläckar i
motsatta väggen och spjuten kastade skarpa
blixtar kors och tvärs i stugan. Men allt
dessa vårglada spel till trots satt dock Ram-
fastes änka i tunga, mörka tankar.

— Här komma ulvafider över Åsarnes hem,
sade hon och såg dystert på munken, som
stod framför henne. Bud ha anlånt att Slag-
finn vänder åter.

— Såå, menade den andre leende. Och
han är så farlig!

— Du känner inte Ramfastes son. Han är
den siste av Åsarnes släkt. Alla fäder och
fäders fäder gå igen i Slagfinn.

— Kvinna, större skepp har jag sett från
världen och dess onda stormar segla in i
den enda trygga, lugna hamnen. Han kom-
mer nog med.

— Nej, nej — han kommer aldrig med.

I samma stund slog på odalets portar en
hand, för vilken ännu inga riglar och lås
hållit stånd. Då bleknade husmodern, ty
hon kände de slagen i sitt hjärta.

— Fröjdfull afton, mor.

— Välkommen, Slagfinn.

Hon såg ett ögonblick upp — och tjuo år
flögo förbi i hennes minne, från det han som
nyfödd låg i hennes knä och till nu. I stolt
lycka höjde hon huvudet, det var dock henn-
es son, denne ynglingkraftiga gestalt, som
stod invid högsätet, det var likväl hon, som
skänkt Åsarne denne värdige ättelägg. Men
rysende sänkte hon pannan igen, ty nu skulle
oväder dånande slå samman sina vingor över
hemmet. Skygg föll en fråga:

— Har du träffat någon härifrån — fått
några tidender om — om —

— Nej.

— Åh — så.

Ett kort andrum således innan den brän-
nande ljungelden kom.

— En skarp dust, det där! Hon pekade på
ett rödflammigt ärr över kinden.

— Jag har legat i Ostangeln över vintern
i jarl Anlafs leiding med Edrik konung. Alla
hundarna där borta äro snart vattenösta till
Krist vites tro och kjolklädda präster svär-
ma i landet tätt som bin i en bikupa. En

sådan skallofig bönsjungare kom till mig och
en gång. Vi lägrade för fienden, jag ytterst
och medan jag ordade med den falske mäs-
saren smög en hans stallbroder, en anglare,
fram och gav mig baki från det här smeket.
Nå, nästa hugg var mitt, framifrån, i pannan
— och så fingo de båda såte skälmarne fara
jämnsides till Nifelhel. Men räv och lönska-
konster ligga i den spikades lära och ond
dag över Bjäre den, då desse lene talare
komma till bygden.

Modern vred sig oroligt på bänken.

— Och fader — jag har inte sett fader än!

— Honom får du aldrig mer se, Slagfinn.

— Är Ramfaste — död?

— Sedan solvändningen.

— Jag skall offra honom mitt bästa byte,
ty han var en hugstor kämpe, som sannerligt
ej kom till löje i Valhall. Var är hans hög?

— Han — han — ligger icke så — som
du menar, son.

Trädde nu fram i salen munken, vilken
hittills hållit sig i skymundan. Hedningen och
den kristne kämpade ett envig med blix-
tande blickar.

— Såå — redan här! Höstegrått i Freja-
dagar, nässlor på tempelstigar, syndasnyftan
i skämtans timmar! Korspräst — nu är jag
husfader på Åsarne och jag bjuder dig gå.
Är du hungrig, så ät, är du förstig, så drick,
men gå sedan, gå!

— Och jag bjuder dig välkommen, starke
Slagfinn, till mitt hem i natt, till kapellet i
pingstens heliga natt! Jag skall visa dig tun-
gor av eld och du skall träffa en, som är
starkare än du — svage Slagfinn.

— Räds att jag i stället visar dig tungor
av eld, mumlade vikingen bistert. Och vad
menar du med det andra? Möter jag en som
är starkare än jag, så kämpa vi dock tills
endera ligger mat åt Hildurs korpar. — Och
var är min fosterbror?

— Du träffar honom i natt.

— Och Tora?

— Också henne i natt, sade predikaren och
gick.

— I natt — i natt! Jag begriper icke detta.
Mycket underligt tyckes timat denna vinter
här hemma, medan jag farit i västerviking.
Ingen käresta kysshälsar mig till välkomst,
ingen i fostbrödralag bunden räcker mig sin
hand, fader borta och moder ej densamma
som förr. Flyga icke mera örnar över Skå-
nes hargar i disarkvällar, är asagaldern
tystnad och skirkällan sinad ut? Vid alla
hänsovna mäns gudar, kvinna, vad har hänt?

— Fråga mig icke, son. Gå till kyrkan,
som prästen sagt, får du själv se.

En ljum, stjärnklar midnatt låg över Åsar-
nes toft och utmarker när Slagfinn steg ned
i dalen. Någoting viskade att hans öde
väntade honom med stora ting där borta i
det anspråkslösa trätemplet. Mot sin vilja
kunde han inte glömma det där talet om tun-
gorna av eld. Och hur gick Ramfaste ur ti-
den? På det spörsmålet hade han aldrig fått
svar. Här var lögn med i gärningen, här la-
des lönska funder, här smögo dulgadråpare!
Den unge mannen kände ofrivilligt efter om
svärdet hängde vid sidan. — Och då ropade
uven så kylande, så smärtetungt över ätte-
stupan — mälet av ålder sade att han var-
slade Heimdal om en ny Åsekämpe, som
skulle rida över Gullintannes bro. Där nere
i den djupa skrevan lågo de, ätteled på ätte-
led, ben invid ben, mulnade rester av alla
som män varit fordom under Åsarnes tak.
Over deras dater talades vid Skånes gillen
och horngammor — men över dem själva
talade uven i gastatimmar.

Där låg Krist vites helgedom, blygsamt
timrad upp av grova furustockar, med ett

svagt sluttande tak, krönt av ett klumpigt till-
yxat träkors, överskyggat av ett par vitstäm-
miga björkar — i de frommes hänryckta
åskådning två änglar i sida vita kläder. I
det mörker, som rådde där nere under de
høga träden kunde Anlafs härman okänd
bana sig väg genom den tätta folkmassan,
vilken trängdes utanför, och kasta en blick
in i templet.

Då steg genom en motsatt dörr en rad
män in, alla klädda i långa vita skjortor.
Envar av dem kände Slagfinn väl igen, gran-
nar, unga och gamla, karske karlar i tid
som gått, snare till hugg och redlige i
dryckeslaget. Och Hellröder, fosterbrodern,
gick också i ledet med. De hade dock blan-
dat blod samman på Landores ljung en gång
och spjukskiffat till sveklös trohet livet ut —
och nu föll han undan, blödsint och omanligt,
vanvördade de store i Asgård, bröt vänne-
tro och brödralitan för en ny gud, ty så
mycket hade kämpen sett i uteländerna att
han begrep att här gällde vattenösnig för
vite Krist. Varför sjöng icke nu valan skräc-
kens och trollskapens onda runa, varför steg
han ej straffande fram, hargens teckentol-
kare, Ingeld blotaren — han, som var så
gammal och ensam, att han inte ägde nå-
got annat namn än Ingeld blotaren! Det bör-
jade skymta rött för Slagfinns ögon och
Muspelhems flammor nunnade mordbran-
dens visa.

Men de kristne sjöngo framför kalkens
bord och döpelsekaret — en underlig, mild
sång om en kärlek, som icke var av denna
världen, om de många boningarna i faderns
fjärran hus, om den nya anden, som i helgel-
sens högtid föll över lärjungeskaran i Jeru-
salem. Och då trädde åter in i kyrkan en
rad vitklädda proselyter, denna gång kvin-
nor — och i spetsen gick Ramfastes änka.

Med ett språng stod den unge härjaren
från Ostangeln mitt i kretsen. Ögonen spru-
tade eld och i handen höll han en från väg-
gen ryckt, kåddrypande fackla.

— Nesa över dig, en mans maka och en
mans moder, till tiders tid må ditt nidings-
minne smädas i nordlanden! Troglömska
skarn! Arm och naken som vindsliten hed
var du, Svalstas dotter, när fader satte dig
som ärat husviv på Åsarnes bol — menar du
dig nu vulen nog införa ny ättesed i det
gamla odalhemmet och planta en hängd sö-
dergud på släktens Torsharg? Jag, Slagfinn,
Ramfastes son, den siste av Åsarnes frejd-
store stam, säger dig: gå, gå från viste och
bänk, från härd och toft, gå ulvens nattväg
och loets smygstig — gå!

Tillintetgjord sjönk kvinnan samman. Men
vid hennes sida dröjde prästen. Lugnt och
allvarligt såg han den rasande ynglingen i
ögonen.

— Är du en Åse så visa dig ock som en
Åse. Vilddjurstjut anstå ej fingslande män.
Hon är din mor.

— Jag har ingen mor.

— Då har du heller ingen far, ty han dog
som en ångrande god kristen och ligger jor-
dad på vår vigda kyrkogård härute.

— Ah — Lokefröjder, Helskämten, Na-
strandsnätter! — Ramfaste — den härligaste,
båldaste, som trampat drake på Ejstravatt-
net, han, den hårde och starke blotaren, den
väsälle, den sveklöse — han vattenöst! Det
var då därför som — — nej, du ljuger, svar-
te präst!

— Jag talar sanning, Slagfinn.

Och folket sade:

— Han talar sanning, Slagfinn.

— Nu tjuer Garm i Gnipas håla, alla blo-
dets strängar äro brusna och Midgårdsormen
är lös! Hej, I vite, bleke, skälvande bettlar-

Fyrtornets
FISKBULLAR
KAVIAR
SARDINER
RADHES ANJOVIS

i osfronsås, Kryddssill, Matjessill, Aptitbitar, Vingassill, Rensad anjovis i dill, Skinn- o. benfri ostronanjovis. Levereras i bleckkärl

A.-B. Sveriges Förenade Konservfabriker
GÖTEBORG Kungl. Hoflev.

Till tvätt och diskning!

Ersättning för tvål och såpa.

GAHNS
TVÄTTEXTRAKT

graderade flaskor.

En flaska till 100 liter vatten

Om bruksanvisningen följes erhålles tillfredsställande resultat.

Pellerins
växtmargarin & cocossmör

marknadens förnämsta fabriker
finnas nu hos samtliga handlande.

GARNÄNGENS
NORMALBLÄCK
BLÅTT - LÄTTFLYTANDE
Godkänt för år 1919 av Kungl. Kontrollstyrelsen

Vykort, Bjudningskort och Matsedlar
med bild av herrgårdar och villor utföras efter insänd fotografi. Billiga priser. Prov på begäran.
A.-B. Malmö Ljstrycksanstalt, Malmö.

Grått Cheviot-Strumpgarn
säljes i mindre poster mot postförskott till kr. 15:90 pr kg. Garnprov mot 12 öre i frimärken.
KRISTINEDALS, Lidköping.

våra BARNKLÄDER

sedan 25 år tillverkade å egna ateljéer under kontroll av skickligaste tillskärare erbjuda alltid den största valutan genom goda tyger och stilfulla modeller till lägsta möjliga priser.

PAUL U. BERGSTRÖMS A.-B.
74 DROTTNINGGATAN 74

Avdeln. för GOSSKLÄDER 1 tr. Avdeln. för FLICKKLÄDER 2tr.

samma strävan. Ett är säkert, att den inte behöver avstanna av brist på stora omöjliga mål att längta efter.

Vem skulle vilja eller mäktat motstå kvinnorna, om de nu vilja ta i tu med att lämja eller för-göra de stora odjuren, som förhärja världen, om de skulle lägga mordlusten i band och bojor och nedgöra sedeslösheten eller bryta falligdomens udd eller sätta dammar för fåfänglighet och njutningslystnad.

Gud, som har gjort människan sådan, att hon med sina fel trängtar att bli herre över sina lustar och lidelser och vill leva ett lyckligt harmoniskt liv, skall stå bakom er och världen skall inte kunna motsä er.

LITTERATUR

"EJ MED KLAGAN SKALL DITT MINNE FIRAS," kunde stå som motto på den av Hasse Zetterström från Albert Bonniers förlag utgivna minnesboken över Carl Cederström, ty humorn, som utgjorde en av huvudlinjerna i flygbaronens originella karaktär skimrar på så gott som varje sida i denna underhållande volym. Redan inledningskapitlet, där utgivaren i en av skämt och allvar präglad stil karakteriserar sin bortgångne vän, lockar till ett sympatiskt leende. Sedan berättar Albert Engström om "Carl Cederström och Bullerölaget" — en dräplig skildring om fågeljakter och friluftsliv ute i skärgården med flygbaronens originella och excentriska väsen som förgrundsfigur. Det meddelade fragmentet ur Cederström memoarer är en drastisk självbekännelse, som i öppenhet kan tävla med Strindbergs självbakter och även i viss mån med hans kvickhet. Vad den bortgångne utträttat som dristig och målmedveten föregångsman på aviatikens område i vårt land skildras ingående av Olof Dahlbeck, vilken rekapitulerar Cederströms utveckling som flygare och betonar hans entusiasm, djärvhet och skicklighet — ett äktsvenskt vikingalynne som gav sig helt för att erövra luften. Allt som allt är minnesboken en bok att läsa för envar, oavsett om han har intresse för aviatik eller ej. Den ger främst en bild av människan Carl Cederström, mannen som gjorde vad som föll honom in, alltid sig själv, alltid full av idéer, av vilka många realiserades, alltid i selen och alltid parrerande livets slag med sin oförstörbara humor.

I serien Publikens gunstlingar, som utgår från Lars Hökerbergs förlag, har skådespelarparet Pauline och John Brunius biograferat varandra och därigenom givit uppslag till en infim porträtteringskonst, som utesluter möjligheten till panegyrik för så vitt de skrivande äro så uppriktiga mot varandra som här blivit fallet.

Den älskvärda frun — detta alls ej sagt i panegyrisk mening! — har som sig bör första ordet och hon ådagalägger icke så litet humor och satir i sin strävan att klargöra sin mans utveckling till skådespelare och make — två ingalunda lätta levnadskall att utöva samtidigt. Men hur det är sköter han sig briljant både som husfader och aktör, i den förra egenskapen kan han bli nästan imponerande, enligt vad hans fru med en halvt motvillig beundran intygat.

Han å sin sida blir henne givetvis ej svaret skyldig, men även hans kritik utmynnar "til syvende og sidst" i en lycklig äkta mans varma

DUN TÄCKEN

Dubbelt hållbara mot vaddtäcken.
Högsta komfort.

J. SVENSSON & BOURGHARDT
SPECIALFABRIK - VINSLÖV.

Katalog på begäran. Rikstel. 28 & 121.

A.-B. FÖRENADE
PIANO- & ORGELFABRIKER
GÖTEBORG.

Flyglar, Pianon, Orglar från landets förnämsta fabriker.

Populär

är vår firma på sitt område genom de goda varorna o. billiga priserna. Övertyga Eder härom genom att rekvrirera vår katalog och sända oss en provorder. Katalogen erhålles gratis, ej franko.
Åhlén & Holm, Stockholm.

Mot mal, kackerlackor, vägghyra, flugor och andra dylika insekter finnes intet bättre utrottningsmedel än

Kammerjäger.

Finnes i askar å 0,80 och 1,50 i alla Färg- och Kemikalieaffärer samt hos ensamimportörerna
Aktiebol. Eug. Wingård, Malmö.

STEINWAY

Ensamagentur: Steinway & Sons
Sundholms Pianomagasin
Jakobsbergsgatan 38, Stockholm.

Lägg i kokboken

eller anslå i köket »Några beprövade recept för bakning av tårter m. m. med Gooda-Jästmjöl. Det är de bästa recepter för det finaste jästmjålet. Burkar à 15, 25 o. 50 öre.

Handelsaktiebolaget Sten Sjögren & Co.

VITRUMS FERROL

är det kraftigast aptitgivande och mest stärkande av alla moderna organiska järnpreparat. Synnerligen lättsmält fördrages det av den ömtåligaste mage. Vid blodbrist och svaghet av största verkan. Dess angenäma smak gör att det med lätthet tages av såväl barn som vuxna.

Tillverkas å

APOTEKET VASENS DRUG-
HANDELS LABORATORIUM
STOCKHOLM

Originalflaskor om 500 gram.
Finnes å alla apotek.

*Beqår alltid
Kockes kryddor.*

är bäst!

A.-B. CHEO, Georg Kjellberg, Stockholm.
Ri.ks. 5332. St. tel. 5332.

VOLTA

elektriska
värmepreparater
för husmoderssys-
ten lätt och andertan

ELEKTRISKA
AKTIEBOLAGET
VOLTA

ULYSUNDA PR. STOCKHOLM
UTSTÄLLN. BIRGERJARLIG. 21

uppskattning av sin hustru och i det här fallet även talangfulla arbetskamrat.

Publikens icke oförklarliga men många gång löjliga intresse för teaterfolks privatliv matas merendels med fadda intervjuer, som ställa vederbörandes intelligens i en allt annat än fördelaktig belysning. Här slipper läsaren alla fadäser, om än icke alla oväsentliga detaljer, och får i stället en frisk och roligt skriven bok av och om ett artistpar, som just till följd av sin begäring undgått självöverskattningens fölla.

Herman Sudermann har sedan gammalt åtnjutit stor popularitet i vårt land, enkannerligen som dramaturg. Exempelvis hans skådespel "Ära", "Sodoms undergång" och "Hemmet" samlade på sin tid många fulla hus på svenska scener.

Hans romaner och noveller äga dock minst lika stort värde, de sistnämnda ett avgjort större, varpå hans litauiska berättelser Resan till Tilsit (Svenska Andelsförlaget) äro ett slående bevis. Originella, mustfyllda och med en strängt konstnärlig hållning utgöra dessa ostpreussiska bondeskildringar något av det bästa som på länge överflyttats hit från den tyska prosakonstens skaparhärder. Författaren framför ingen tendens, gör ingen av sina figurer till språkrör för någon åsikt eller debatterar något problem, han endast berättar om dessa bönders och bondkvinnors liv längs stränderna av Haffet, berättar med kraftig realism och med en diktares allseendé och allförstående blick.

Den gamla satsen att livet och människorna innerst inne ha en påfallande likhetsprägel, under vilket himmelsstreck de än röra sig, gör sig gällande även i fråga om dessa litauiska skildringar; men det oakta omsveps de av en luft, klinga av tongångar och lysa av färger som förläna den något för denna jordfläck i det östra Tyskland egendomligt.

Kort sagt: Resan till Tilsit är ett diktverk, ett av de sällsynta, äkta.

Om man toge en överblick över den tyska romandiktningen från Goethes dagar och fylls nu, då det tyska jätteriket hotar att tillintetgöras av yttre och inre fienders våldsgärningar, skulle man otvivelaktigt erfara samma intryck som om man skådade ut över ett landskap med vitt skilda terrängförhållanden. Och man skulle på samma gång finna, hur diktens utvecklingsgång följt rikets genom epoker av storhet, politisk, merkanfil och intellektuell, tills denna samma dikt, liksom Tyskland självt, nu är ett förbittrat kaos, en brotning av lösgjorda hemska krafter.

Det är Heinrich Mann, som representerar detta de yttersta dagarnas Tyskland med sin serie Samtids-Romaner, varav den första, Jakten efter kärlek, nu utkommit i svensk dräkt på Albert Bonniers förlag.

München och Florens skänka sin lysande kulturmiljö åt den beklämmande och av sensuell raffinemang färgade skildringen, en det erotiska sinnesrusets tragedi, fylld av all den själens torka och brutala maktutveckling, som legat som en giftig dimma över det nya seklets Europa och varur världskriget brustit fram.

Synar man Utes och Claudes historia strängt i sömmarna blir den stundom trivial, när den inte snuddar vid det groteska, men när man överskådar hela romanen, dess excentriska figurer, dess hänsynslösa blottande av människans lägre lidelser, dess skärpa i teckningen och beska hän — växer boken till en hemska nattbild av ett samhälle i upplösning.

Till formen är romanen en sällsam blandning av flammande lyrik och grå, från prosa, och fakten i skildringen har något jagande, abrupt, något av själva tidens plågsamma hets.

E. H-N.

Damernas favorittvål

är och förblir

Florodol-

tvålen.

Ett parti svarta

SILKESSTRUMPOR

inkommet. Pr par
Kr. 4,50.

HÄLSINGBORGS LINNEAFFÄR,
S. Förstadsgatan 2, MALMÖ.
Tel. 4812.

FREJAMI- PASTILLERNA

fülla såväl hygienens som
den goda smakens krav.
Välgörande vid fall av hosta,
heshet och liknande åkom-
mor.

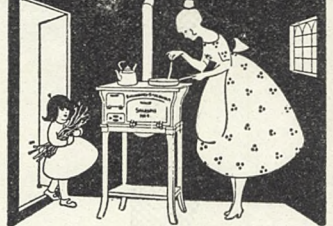
REN SOCKERPRODUKT!

SALJAS
ÖVER-
ALLT!

I KOLONI-

SPORT- SOMMARSTUGOR O.D.

är BOLINDER'S SPARSPIS IDEALET

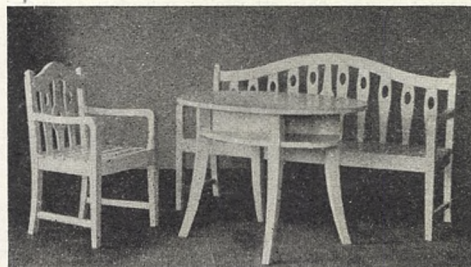
Spisen kan uppställas fristående
utan murning på en särskild kon-
struerad fotställning såsom synes
av bilden eller direkt på förut
— — — befintlig spis. — — —

Eldas med allt slags bränsle.

Bränslebesparande. — Prisbillig.

Finnes i varje järnhandel.

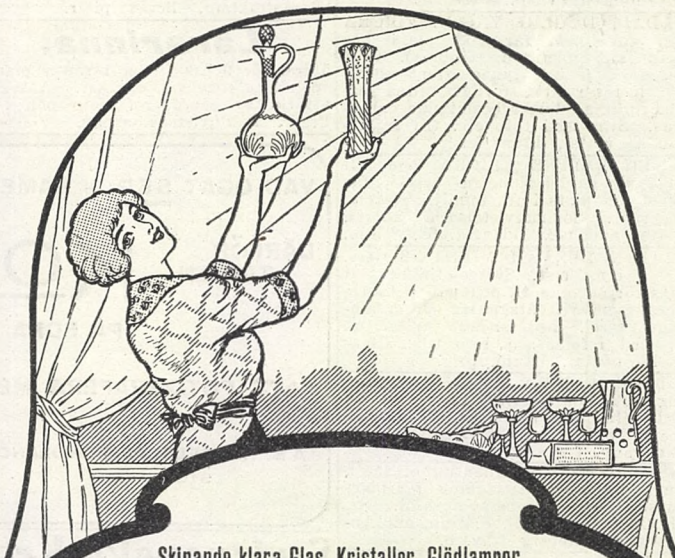
TRÄDGÅRDSMÖBLER

I STORT UR-
VAL, FÖRST-
KLASSIG
TILLVERK-
NING

TELEFON 38

RÖNNEÅDALENS AKTIEBOLAG - BILLINGE

Skinande klara Glas, Kristaller, Glödlampor

är det lätt att få, om man använder tvättpul-
vret Solidar. GLAS lägger man i en lösning i proportion
2 liter varmt vatten och en matsked Solidar. Man sköljer varje
glas grundligt i denna lösning och avtorkar detsamma genast
med en ren, mjuk handduk. Vattnet måste vara mycket varmt.
Alla glasen kunna på en gångläggas i lösningen.

KRISTALL tvättar man i liknande lösning. Prismar, delar
av ljuskronor etc. torkar man genast med mjuka, fina lappar.
Kristallkronor glänsa och skimra efter denna behandling i regn-
bågens underbara färger.

SOLIDAR

Medan ridån är uppe.

FLUKTUATIONERNA I MUSIKINTRESSET HOS Stockholmspubliken är något ganska sällsamt och ej så litet komprometterande för Stockholms anseende som musikestad. Detta är en gammal iakttagelse, men icke mindre nedslående för var gång den upprepas.

Ena månaden ett funioso av hänförelse inför Forsell-afnarna — mycket naturligt för övrigt med hänsyn till deras karaktär av avskedsföreställningar — den andra ett ritardando, som övergår i ett diminuendo inför fru Julia Clausens gästspel å operan — något synnerligen oväntat med hänsyn till fru C:s glänsande konstnärlighet och den långa tid som förflutit sedan hon förra gången gav sin betydande konstnärliga insats i operans verksamhet.

I "Valkyrian" möttes hon sanningen likmätligt av ett fullt hus, men sedan... halvbesatta åskådareplatser och inte ens det, när hennes mäktigt utformade Ortrud skänkte oss en förnimmelse av vad stor dramatisk sångkonst i själva verket är.

Amerika har sedan gammalt varit sångartisters förlovade land, men det har på samma gång utgjort en fara för begåvningen genom den virtuoskult, för vilken jordmänen där är mera preparerad än annorstädes. Det går så i ett land, där trustens allsmäktiga konungar infanga de stora sångfågeln för att låta dem sjunga för sig å 10 dollars pr ton eller något liknande.

Fru Clausen har emellertid undgått faran och i stället vuxit konstnärligt därute. Hennes röst äger glans, bredd och lidelse som aldrig förr och hennes dramatiska uttrycksmedel stå i jämnhöjd härmed. Vi kunna med skäl avundas Amerika som erövat och får behålla henne.

Vi få till nästa nummer uppskjuta redogörelsen för revyerna, vilka om man får döma av programmens bullrande avfattning äro ämnade att göra sommarens Stockholm till det länge efterlysta glada Stockholm.

E. H.-N.

Det franska gästspelet på Dramaten.

En intressant teatervecka har det franska gästspelet — Grande Tournée d'Art français — under konstnärlig ledning av Monsieur Durec, givit oss. Intressant och omväxlande, men med en smula för mycket tyngd kanske. Om man får förutsätta, att fransmännen hade tagit sikte på att tillintetgöra våra föreställningar om den franska dramatiska konstens alltför fjäderlätta och frivola anda, så hade de denna gång valt nästan för starka medel.

De bägge inledningsföreställningarna Le carnaval des enfans av Saint-Georges de Bouhélier och La fille sauvage av François de Curel tyngas av symbolik och idéer mer än en genomsnittspublik anser sig kunna bära. Det på flera händer verkligen goda spelet, som var ett genomgående drag och gjorde turnéns lycka, bjöd på det största intresset. Durec själv, Bacqué, Maxime Léry, Bender, Marcel Numa för att nämna några namn gävo något av verkligen god fransk skådespelarkonst. Av damerna måste man sätta madame Mady Berry bland de främsta, hennes frodiga, skiftande talang och utmärkta diktation firade triumfer. Greta Prozor hade ögonblick, då hon höjde sig till stor konst, men var ofta ojämn och bland de yngre lyst mademoiselle Sodiane, som fått sig anförtrött flera stora uppgifter.

Man hade sökt ge prov på olika alster av nyare fransk dramatik i dess olika skiftningar, idédramat, mysteriet, den moderna komedien, det lilla herdespelet på vers och det symboliska dramat. Som en av de mest helgjutna föreställningarna minns man Henri Batailles ungdomsdikt La lépreuse, med motiv från en medeltidsdikt om en spejals flicka. Rivoires lilla herdespel i rokoko, som följde denna skakande dram, var franskt intagande med sin halvt ömma, halvt spefulla stämning. Bland de moderna styckena framstår Emil Fabres La maison d'Argile som ett starkt verk. Det är socialt, fullt av problem, som icke lösas, men medkänslan med människornas olycka, även den självförvillade, har blivit ledmotiv. Georges Duhamels La lumière, där Bender med underbar kraft och klarhet framstälde en blind ung man, saknar dramatisk bärighet, det är en novell i scenisk framställning, men fångslar genom sin analys av de blindes värld. Av Claudels märkliga mystiska skådespel L'annonce faite à Marie hade man valt att uppföra endast tredje akten, och intrycket på åskådaren blev därför en smula ofullständigt, men Vuillards dekorationer och de omsorgsfullt fästrogna medeltidsdräkterna gävo mycken stämning.

Det franska gästspelet har fört nya intryck med sig och som helhet betraktat kan man säga, att det ökat och stimulerat vår känsla för fransk dramatik och scenkonst.

ETH. K.

BARNÄNGENS HUDIK TVÅTT-PULVER

sammansatt av genomgående oskadliga ingredienser, vinner på goda grunder husmödrarnas förtroende. Det är en värdefull hjälp i hemmet och bringar lätnad i de dagliga sysslorna genom sin förmåga att enkelt och utan att slita kläderna göra dessa rena och vällyktande.

Dessutom är det ett synnerligen lämpligt medel för rengöring av linoleum och målade ytor.

LEDIGA PLATSER

UNG MASKINSKRIVERSKA något språkkunnig erhåller genast anställning. Svar med betygsskrifter och uppgift om lönepretentioner till »Genast 63», Dag. Nyh., Stureplan.

EN DUKTIG FLICKA, helst något sykunnig, bildad eller enklare, får 1 aug. god plats att tillsammans med husmodern sköta fyra barn. Jungfru finnes. Svar med utförl. uppl. om ålder, fam.-förh., skolbildning samt rekommendationer och lönepret. ställas till »Officersfamilj 7», Karlskrona p. r.

LANTBRUKAREDOTTER, kunnig i matlagning, som tillika kan vara husmor till hjälp i hemmets skötsel, får väl avlönad plats i familj i liten vacker landsortsstad. 2 tjänarinnor finnas dessutom till hjälp. Svar till »Nu genast — Lantbrukaredotter» under adress S. Gumaelii Annonbyrå, Stockholm f. v. b.

BILDAD, DUGLIG YNGRE FLICKA från gott hem får god plats hos välsituerad ungherre (tj-man). Gott utseende, jämnt lynne samt smak och intresse att trevligt ordna ett hem fordras. Bästa bemötande garantas. Svar med foto etc. till »Självständig plats», Iduns exp.

ENKEL BÄTTRE FLICKA som vill åtaga sig en barnjungfrus sysslor får genast bra plats i fin familj. Svar m. lönepr. t. »Sommarvistelse å badort», Skottes annonsk., Odengat. 63, Sthlm.

I LITEN BEKVÄM VILLA (2 pers. hush.) i mellerst. Sverige finnes god plats för en ordentl. och pålitl. bättre flicka, som vill åtaga sig en ensamjungf. syssl. med biträde av husm. Sv. med referens. o. foto till: »Duktig hjälpreda», Växjö, p. r.

BÄTTRE FLICKA kunnig i matlagning och konservering får plats på gård i Halland nu strax. Svar med lönepr. o. ref. märkt »Pålitlig D». Iduns exp. f. v. b.

ENSAMJUNGERU, ordentlig o. snäll, kunnig i enklare matlagning, får plats genast i tre personers hushåll. Sv. till »Ordentlig», A.-B. S. Gumaelii Annonbyrå, Göteborg f. v. b.

EN ENKEL BÄTTRE FLICKA som tillsammans med husmodern vill sköta ett hem i Stockholm får plats till den 15 juni, eget rum, god lön. Svar till »Gott hem», Allm. Tidsn. Kont., Gust. Ad. torg, Stockholm.

HURTIG FLICKA av god fam. med de bästa rek. kunn. i enkl. matlagn. o. bakt. erh. gen. el. 15 juni plats å egend. i Västmn. Jungfru finnes. Sv. med betygsskr., lönepret. o. foto till »Ung familj» under adr. S. Gumaelii Annonbyrå, Stockholm f. v. b.

BARNSKÖTERSKA till barn i åldern 1 1/2, 3 och 4 år sökes till den 1 juli till lantegendom i Halland. Ansökning med betygsskrifter, frejde- och läkarebetyg och fotografi samt uppgift om lönepretentioner sändes till »3 barn», Iduns exp. f. v. b.

BILDAD DAM som med omsorg och intresse kan handhava ledningen av trenne barn (2 flickor om 10 och 7 år samt 1 pojke om 9 år) erhåller nått plats i finare familj vid badort under tiden slutet av juni t. o. m. augusti.

Sökande måste vara barnkär samt hava ett vänligt och glatt sinnelag och äga förmåga meddela erforderlig undervisning. Event. kan anställning beredas under längre tid.

Utförliga ansökningar med fotografi, betygsskrifter och referenser torde snarast insändas till »Barnkär», Svenska Telegrambyrå, Malmö.

MUSIKALSK SMÅSKOLLÄRARINNA får sommarferieplats för 3 tim. dagl. undervisning o. läsning samt lättare innesysslor. Ansökning med löneanspråk till Kyrkoherde S. Alv., Kvistofta, Vallåkra (Skåne).

HÖR FOLKSKOLLÄRARINNA i fabriksområde kan en något äldre flicka få plats att sköta hushållet. Nära station och kyrka. Svar till »Boråstrakten», Borås p. r.

Lärarinna,

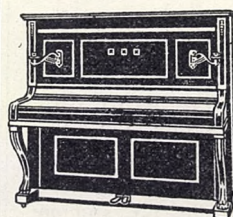
äldre, för 9 års flicka 1 sept., pianospelning, engelska språket. Ansökan åtföljd av betyg, ref. foto och lön. Fredr. Dahlqvist, Ronneby.

VILLABYGGARE

Väggpapp o. Tjörpapp, högsta kvalitet, alltid billigast hos **Tapetkompaniet**, Katarinavägen n.r. 7 (vid Slussen).

Riks. 99 05. Allm. 133 20.

PIANINON

av förnämsta fabrikat å lager från flera **kungl. hovleverantörfirmor**. Moderna stilar, olika träslag. Goda avbetalningsvillkor. Rabattvid konstant köp.

Tillskriv oss genast om Ni är spekulant. **A.-B. Fogelqvists Musikhandel**, Tel. 691. **Norrköping.** Tel. 601.

Lykade bakverk

Åstadkommas lättast med

Nornans Jästpulver

VAD ÖGAT SER — KAMERAN BEHÅLLER

DÄRFÖR
TAG EN

KODAK MED.

PÅ EDRA UTFLYKTER —

”ATT FOTOGRAFERA MED EN KODAK ÄR SÅ LÄTT”

A. B. HASSELBLAD-SCHOLANDER **HASSELBLADS FOTOGR. A. B.**
STOCKHOLM **GÖTEBORG**
”KODAKS GENERAL AGENT”

Sydsvenska Kredit Aktiefbolagets

ställning den 30 april 1919.

Tillgångar:

Kassabehållning	7,132,228:39
Obligationer	13,916,315:81
Svenska statspapper...	7,500,000:—
Fastigh. o. inventarier	7,290,454:52
Reverser mot säkerhet	128,797,907:44
Växlar	87,009,150:63
Kreditiv- o. löpande räkningar	83,050,193:42
Hos inhemska banker	2,823,549:08
» utländska »	21,559,772:91
Å andra räkningar ...	11,620,026:30

Skulder:

Aktiekapital	40,000,000:—
Reservfond	20,000,000:—
Dispositionsfond	2,000,000:—
Pensionsfond	500,000:—
Depositioner, och kapitalräkningar	141,823,062:57
Sparkasseräkning	78,988,657:50
Giro- o. löpande räkn.	53,919,659:69
Postremissväxelräkning	7,263,763:53
Till inhemska banker	4,537,500:—
» utländska »	5,504,827:79
Av utl. banker insatta	4,014,546:81
Å andra räkningar ...	12,647,581:21

Kr. 370,699,598:50

Kr. 370,699,598:50

Professor PATRIK HAGLUND'S Gymnaetisk-Ortopedisk-Kirurgiska Privatklini...

D:r A. KARSTEN Medicinskt Elektricitets-, Ljus- och Röntgeninstitut Kungsgatan 60, STOCKHOLM

Doktor J. Arvedsons kurs i Sjukgymnastik, Massage och Pedagogisk Gymnastik

Gymnastikdirektörsexamen avlägges efter 2-årig kurs av kvinnliga elever vid Sydsvenska Gymnastik-Institutet.

GÖTEBORGS GYMNASTISKA INSTITUT Förmåligaste specialkurs i MASSAGE o. SJUKGYMNASTIK

Stockholms Nya Gymnastik-Institut S:t Eriksgratan 32. 1-årig kurs. Begär prospekt!

Göteborgs Enskilda Handels-Gymnasium Fullständigaste ensk. handelsläroverk

Otto Nordenskiöld Fil. d:r Prof. vid Göteborgs Högskola. Begär illustrerat prospekt.

Institutet för Kvinnliga Läkareassistenter, Nytorngat. 23 A, Stockholm.

Underlivslidande och dylikt undgås bäst genom bruk av livmoderspruta.

FLÄTOR förfärdigas av Edert avkammade hår för endast 7 kr. pr st.

Kullgrens Gravvårdar Agna Edra avlidna en bestående minnesvård!

Idun utgives denna vecka i A och B.

Skogsbo Hushållsskola, Leksand,

börjar den 20 sept. 1919 sitt 16:de arbetsår för 8 unga flickor, som slutat skolan.

Husmoderskursen vid Praktiska Hushållsskolan i Lund

börjar ny kurs den 20 augusti 1919. Inträdesfordringar äro att hava genomgått minst 6 klasser i läroverk eller äga motsvarande utbildning.

Örebro Husmoderskola

börjar 12:e arbetsåret den 31 aug. 1919. Prospekt på begäran genom Fru Alf. Rystedt sommaradress: Porla.

Herrsätra Skola,

8-klassig flickskola, helpension, förlagd till Carlberga villaegendom, Södertälje. Införd tyska, skolkökslär., exam. musklär. ANNA SUNDIN.

Årets medicinalväxtkurs

går vid Dals-Rostock, Dalsland. 7-11 juli. Undervisningen fri. Vidare upplysningar av skolföreståndaren J. Henriksson, Dals-Rostock.

Vasa Fotomagasin A.-B.

Annonsera i Idun!

Advertisement for Forsäkrings- och sjuk-Skadeskade-Automobil-Motorcykel-Glas- o. Vattenskade-försäkring by Försäkrings A.-B. NORNAN, Göteborg.

JÄMTSLÖJDSLÖTTERIET

2:dra dragningen 16-17 Juni. 2,000 vinster. 14 första vinsterna valfria.

HÖGSTA VINSTEN 5,000 KRONOR. Automobil, möblemang, silverservis, motor- eller segelbåt, konstverk, halsband av äkta pärlor, bouppättning för 18 pers. lantbruksmaskiner m. m.

2:a vinsten 2,000 kr. Motorcykel, skåp med linne, sängkammarmöbel, äkta bodsilver i schatull, tebord m. bricka och servis, piano m. m.

3-4 vinsterna 600 kr. Köksuppsättning, utombordsmotor sommarvistelse i fjällen, bibliotek, järnsäng med utrustning, livsförnödenheter, herrkostym, roddbåt m. m.

Bland övriga vinster märkas: Isskåp, mangel, hermelinkrage, sybord, verandamöbel, reseffekter, klockarmband, juvelring, kamera, blombord, separator, böcker och noter, vävstol, handhämrad kopparrurnor samt kopparkärl för köket, hemvävda bonader och dukar i ylle, linne och bomull, lakan och örngott m. halsöm m. m.

VID ALLA VALFRIA VINSTER lämnas vinnaren tillfälle att själv välja och genom lotteriets vinstavdelning inköpa vad helst han själv önskar eller behöver (förutsatt att varan lämpligen kan anskaffas till ovan angivna värde).

Lotterna kosta Kr. 2:10. Lotterna kosta Kr. 2:10.

JAG ÄR EN MEDELÅLDERS självförsörjande kvinna som tänkt mig till »Skodsborg», Danmark i sommar - i och för rekreation - jag reser halva juli - tänker stanna en månad.

Öre 1 öre kostar nu en stälpenna! En ask inneh. 144 st. sändes mot postförskott Kr. 1.50 + 3: öre porto. Två askar Kr. 3: - portofritt. Genast. "Pennor" Postbox 388, Stockholm I.

För den nyfödde

Komplett utrustning, stora praktiska plagg välsytt av gamla goda tyger. Provkartong 10 kr. Extra elegant 12,50. Praktiskt sänglinne 20 kr. finaste piquétröja 4 kr. Bärmantlar 6 kr. Fin fina mössor 3 kr. Fru Caspersson, Järntorgsgatan 3, Örebro.

Cederroths Jästpulver

Använd alltid vid Edra bak så erhåller Ni de läckraste tårter och kakor, det åstadkommer en lucker jäsnig och lämnar ingen bismak. Pris pr burk 25 öre, i varje väl sorterad affär. Cederroths Tekniska Fabrik, Stockholm.

En plats-annons uti Vermlands-Tidningen läses i över 10,000 Vermlandshem. Länets enda dagliga tidning. Huvudkontor: Karlstad.

Under Juni, Juli och Augusti hålles Iduns Expedition öppen Lördagar kl. 9-3. Övriga vardagar 9-4.

Ramens Historia - intressant broschyr - gratis o. franko från Fredrik Wilkenson, Stampgatan 8 I, Göteborg

Annonsera i IDUN

Kvinnliga platssökande och lediga platser

såväl inom hemmen som öfverallt där kvinnlig arbetskraft kommer till användning kunngöras fördelaktigast genom annons i Idun, landets äldsta och största kvinnotidning, som läses i alla bildade svenska hem från Ystad till Haparanda. Annonser mottagas af de flesta annonsbyråer i riket eller insändas direkt till

Iduns annonskontor, Stockholm

Professor Erik Björkman skriver i Sv. Dagbl. om STEPHEN Mc KENNA'S nya roman Sonja "En ren guldgruva för den som vill skaffa sig kännedom om det allra modernaste England. En sällsam och gripande kärlekssaga. Stilen i boken är fascinerande". ALBERT BONNIERS FÖRLAG

Förmåliga afbetalningsvillkor. A

Modern Kosmetisk Klinik

BERMONIA, Regementsgat. 14 E, Malmö. Ansiktsomformning, profilförbättring, utjämnig av rynkor, veck o. ihåligheter. Frånkar avlägsnas under garanti med Dorin, 2 kr. Pormaskar och fettglans borttagare absolut Amollin, 3 kr. Rynkor och missfärgad hud övervinnes av Creme Cleopatra, 4 kr. Röd näsa och ansiktsrodnad ger vika för Aka. Creme, 3,50. Finnar försvinna genom Hudskalour, 5 kr. Läppomada gör läpparna röda, 2 kr. Veget. härbalsam, bästa medel mot torr, tunnt och kraftlöst hår, återger grått hår sin färg och rött hår blir mörkblont, 4,25. Ögonbrynsaft, framkallar mörka, tätta ögonbryn, 3 kr. Augenfleur förlänar ögat glans och skönhet, 3 kr. Forminal utvecklar bysten, 5 kr. Bindor för kindernas rundig, 4 kr. Revoltin är världens bästa o. modernaste härfärg, 5 kr. Antipilox utrotar misspydande härväxt, 5 kr. Sylfid puder är fullkomligt osynligt, 2 kr. Stålbäras näsformare, 15 kr. Varorna återtagas alltid om ej till belåtenhet.